

Minnesanteckningar från konsumentrådets möte den 4 mars 2014

Punkt 1

Mötesordföranden Christina Nordin inledde mötet med att hälsa deltagarna välkomna till konsumentrådets möte. Ordföranden började med att lyfta fram temat för dagens möte med konsumentrådet, som fokuserade på köttsektorn, bland annat frågan om en minskad köttkonsumtion, en viktig fråga både för Jordbruksverket och för konsumenterna. Ordföranden konstaterade därefter att det är positivt att handel & konsument numera är ett fokusområde i Matlandet.

Punkt 2 Minskad köttkonsumtion och myndigheternas roll

Vi Konsumenter inledde denna punkt med att presentera organisationens arbete med frågan om en framtida minskad köttkonsumtion. Flera rapporter och samtal har gjorts kring denna fråga som i huvudsak kretsar kring två frågeställningar:

1. Minskad köttkonsumtion
2. Vilket kött ska vi konsumera?

Även Jordbruksverkets rapport om hållbar köttproduktion nämndes liksom en debattartikel som togs fram gemensamt av Djurskyddet Sverige, Sveriges Konsumenter, Medveten Konsumtion, Världsnaturfonden och Naturskyddsföreningen. Debattartikeln "Minskad köttkonsumtion - allas ansvar" pekar på att allt ansvar för att minska köttkonsumtionen kan inte läggas på den enskilda konsumenten. Alla behöver dra sitt strå till stacken. Följande punkter bör därför genomföras:

- Vägleda och ge konsumenter och kunder vegetariska alternativ
- Stötta konsumenter till ett varierat proteinintag. Ersätt inte kött med fisk eftersom det ökar risken för utfiskning
- Stimulera ekologisk köttproduktion
- Stimulera utvecklingen av certifierat Naturbeteskött
- Stimulera åtgärder som minskar klimatpåverkan
- Ursprungsmärka kött och köttprodukter med information om var djuret är fött, uppfött och slaktat
- Stimulera och premiera en sund djurhållning för att minska antibiotikaförskrivningen

Huvudsyftet är att underlätta för konsumenterna att göra medvetna val.

Ordföranden tackade för presentationen och avslutade med att framföra att Jordbruksverket fortsätter att arbeta med frågan om en hållbar köttproduktion och ett hållbart jordbruk. Verket ska leverera kunskap och fakta.

Punkt 3 Senaste nytt om offentlig upphandling

Miljöstyrningsrådet presenterade det senaste årets arbete avseende djurskyddskriterierna inom ramen för offentlig upphandling.

Miljöstyrningsrådet är Sveriges expertorgan som ger stöd att ställa hållbarhetskrav vid offentlig upphandling och ska verka för:

1. Verktyg för upphandling
2. Miljövarudeklarationer
3. EMAS miljöledning
4. Externa uppdrag

År 2012 kostade skolmaten i snitt 5 640 kr per elev och år med mat, transporter och personalkostnader inräknade och cirka 260 miljoner skolmåltider och 200 miljoner måltider i förskolor serverades. Vidare pågår just nu ett forskningsprojekt ”Innovationsupphandling X” som avser den s.k. äldre maten.

Därefter konstaterades att nya upphandlingsdirektiv avseende kommunerna antogs i januari 2014. Dessa nya riktlinjer innebär dock inga ändringar i praktiken för upphandling. När det gäller animaliska produkter kan följande beaktas:

- Djurskyddsaspekter
- Hälsoaspekter - antibiotika
- Miljöskyddsaspekter
- Djurskyddsspecifika krav
  - spårbarhet,
  - djurskyddskrav,
  - GMO-krav,
  - miljökrav,
  - klimatkrav,
  - ekologiska krav

Slutligen informerades rådet om de särskilda livsmedelssidor som finns på Miljöstyrningsrådets hemsida. Där framkommer det att hur och vad som

upphandlas har stor betydelse för såväl medborgarna som miljön och djuren. Därför bör det ställas krav i upphandlingen.

Punkt 4 Utredning om övervakning och hantering av salmonella i nötkreatursbesättningar

Bengt Larsson, Marknadsavdelningen, presenterade en pågående utredning avseende övervakning och hantering av salmonella i nötkreatursbesättningar.

Inledningsvis konstaterades att en sjukdom som smittar mellan människor och djur kallas för en zoonos. Zoonoser orsakas av olika typer av smittämnen som virus, bakterier, svampar och parasiter. Överföringen från djur till människa kan ske på olika sätt:

- Via livsmedel, framför allt livsmedel av animaliskt ursprung.
- Direkt kontakt med smittbärande djur.
- Indirekt kontakt med smittbärande djur, till exempel insektsbett.

Vid många zoonoser är djuren inte sjuka, utan endast bärare av smittan. I Sverige har flera zoonoser bekämpats genom omfattande insatser från samhället. Tack vare ett omfattande kontrollprogram är förekomsten av salmonella bland svenska djurbesättningar mycket låg. Det här är ett område där Sverige är bland de främsta i världen. Arbetet görs framförallt ur ett folkhälsoperspektiv för att skydda människor mot salmonella.

Myndigheter och näring arbetar gemensamt för att förebygga och bekämpa salmonella genom lagstadgade och frivilliga kontrollprogram, vars mål är att hålla svenska livsmedel fria från salmonella. I Sverige rapporteras 3 000–4 000 salmonellafall på människa per år. Omkring 80 procent har smittats utomlands. Bland dem som smittats i landet har många smittats av importerade livsmedel. Endast en liten del av fallen kan härledas till svenska livsmedelsproducerande djur.

I Sverige är förekomsten av salmonella hos nötkreatur låg. Antalet salmonellasmittade nötkreatur har legat relativt konstant sedan början av 1990-talet med mellan 5 och 13 nya fall per år. Det frivilliga salmonellaprogrammet är ett hygienprogram med avsikt att förebygga salmonella hos nötkreatur och grisar. Genom anslutning till programmet minskar risken för utbrott av salmonella och andra smittsamma sjukdomar i besättningarna. Programmet bygger framför allt på förebyggande åtgärder ute på gårdarna, såsom hygienregler för personal och

besökare, årlig rengöring av stallar enligt godkänd plan, kontinuerlig skadedjursbekämpning med mera.

Rådet konstaterade att detta är en mycket viktig fråga och att även handeln visar ett stort intresse. Ordföranden konstaterade slutligen att det finns ett stort politiskt intresse för denna fråga.

Punkt 5 Griskris?

Gabriella Cahlin, avdelningschef för marknadsavdelningen, presenterade senaste nytt om den så kallade griskrisen. Inledningsvis kan man konstatera att produktionen av griskött minskat stadigt sedan början av 2000-talet samtidigt som konsumtionen visat en viss uppgång. Antalet företag med svin har dock minskat kraftigt sedan 1970-talet, från 53 409 företag år 1970 till 677 företag år 2012. Under samma period har bondens pris för grisköttet minskat avsevärt, från drygt 40 kronor per kilo år 1960 till cirka 17 kronor per kilo år 2013 (slaktsvin, 2013 års priser). Tittar man på produktionen av grisar ur ett EU-perspektiv så har Sverige cirka 1 procent av EU:s grisproduktion, jämfört med exempelvis Danmark som har cirka 8 procent, och Tyskland som har cirka 23 procent av EU:s sammanlagda produktion.

Därefter presenterades följande möjliga förändringar:

- Öka preferensen för svenskt griskött hos konsumenterna – särskilt för chark och beredda produkter – genom information och marknadsföring
- Öka efterfrågan på svenskt kött vid offentlig upphandling
- Utveckling av företagande
- Krav på lagligt producerad köttråvara från livsmedelsindustrin och handeln
- Goda affärsrelationer och väl fungerande värdekedja mellan marknadens aktörer, t.ex. transparens i prissättningen
- Lönsam försäljning av större del av grisen genom exempelvis export.

Landsbyggsdepartementet har bildat tre arbetsgrupper som ska titta på frågan. Dessa arbetsgrupper är följande:

1. Produktion
2. Marknad
3. Export

På Jordbruksverket så tittar man på frågan inom ramen för följande verksamheter:

- Landsbygdsprogrammet
- Regelförenkling med bibehållet djurskydd
- Förenklingsresan och handlingsplan
- EU-arbetet med grisdirektivet
- Kaliberring av djurskyddskontrollerna
- Publicering av priser och annat fakturaunderlag

Andra aktörer är för närvarande också aktiva inom denna fråga. Bland annat avser ICA att gå över till svensk råvara i sitt EMV-bacon och satsar på att öka andelen svenskt griskött generellt. City Gross har uppmanat övriga handeln att enbart sälja svenskt kött i sitt färskvarusortiment och Bo Lagers, SLU, har i en uppmärksammat artikel i Land lantbruk uppmanat handeln att sluta sälja olagligt producerat griskött.

Punkt 6 Övriga frågor

Ärende i veterinära ansvarsnämnden

Rådet informerades om ett uppmärksammat fall som sändes i TV-programmet Plus som avsåg ett fall i veterinära ansvarsnämnden. Fallet gällde ett föl som bandagerats på grund av försvagade leder i bakbenen, vilket är en vanlig behandlingsmetod. Fölet fick dock avlivas men Jordbruksverket sa nej till ägarens begäran om skadestånd trots att veterinära ansvarsnämnden ansett att veterinären gett fel behandling. Vad som inte framgick av TV-programmet var att ny information inkom till ansvarsnämnden vilket innebar att djurägaren fick ersättning.

Vad som kan noteras i sammanhanget är att det blir cirka 20 stycken skadestandsärenden per år av en total på 350 000 ärenden per år.

GMO

Vi Konsumenter lyfte frågan om GMO i rådet. Tre år sedan arrangerade Jordbruksverket ett seminarium om GMO. Detta seminarium handlade till stor del om godkännandeproceduren vad gäller nya GMO-grödor. Nu efterfrågas ett nytt seminarium för att få en bred diskussion om GMO, en fråga som är viktig för den vanliga konsumenten. Jordbruksverket lovade att fundera på detta.

Mötet avslutas

Avslutningsvis bestämdes att följande fråga kommer att tas upp på nästkommande möte:

- Hur öka preferensen för svenska jordbruksprodukter?
- Eventuellt anordna ett gemensamt studiebesök under 2014.

Ordförande tackade ledamöterna för mötet.

Nästa möte är preliminärt den **17 september 2014** på Jordbruksverket.